

Zriaďovateľ:

TT
SK TRNAVSKÝ
SAMOSPRÁVNÝ
KRAJ

*Verejné knižnice
Trnavského samosprávneho kraja
v roku 2022*

Trnava 2023

ÚVOD

Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave každoročne spracováva v rámci svojej funkcie regionálnej knižnice s krajskou pôsobnosťou výsledky činnosti verejných knižníc Trnavského samosprávneho kraja (ďalej „VK TTSK“) za predchádzajúci kalendárny rok. Preto aj v roku 2023 pripravila štatistické spracovanie merných ukazovateľov verejných knižníc TTSK.

Prehľad výsledkov činnosti VK TTSK je spracovaný na základe podkladov, ktoré jednotlivé verejné knižnice poskytli príslušnému metodickému oddeleniu na základe žiadosti tohto oddelenia.

Rok 2022 bol pre používateľov knižníc v Trnavskom kraji opäť skúškou ich schopností a zručností. Pandémia Covid 19 pretrvávala a knižnice sa museli prispôbovať rôznym protipandemickým opatreniam. Následne to bol však aj rok, kedy sa knižnice cielene zameriavali na opätovné naštartovanie k poskytovaniu prezenčných služieb. Používatelia začali opäť využívať služby knižníc a postupne začali navštevovať podujatia, ktoré knižnice pripravovali. Prvý polrok však pretrvávali opatrenia, vďaka ktorým prebiehalo mnoho podujatí ešte vo virtuálnej podobe. Postupne však knižnice prešli už len k prezenčnej forme podujatí, čím sa radikálne zvýšila návštevnosť knižníc. Postupné uvoľňovanie opatrení sa pozitívne odzrkadlilo skoro na všetkých merných ukazovateľoch verejných knižníc, najradikálnejšie však na hodnotách výpožičiek a registrovaných používateľov.

ZÁKLADNÉ UKAZOVATELE ČINNOSTI VEREJNÝCH KNIŽNÍC TRNAVSKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA

Počet obyvateľov TTSK v sídlach fungujúcich verejných knižníc: 447 483

Počet registrovaných verejných knižníc: 219, z toho 93 stagnujúcich

Zrušené knižnice: 0

1. SIEŤ KNIŽNÍC

V roku 2022 bolo súčasťou knižničného systému Trnavského samosprávneho kraja (TTSK) 219 verejných knižníc, z toho 126 fungujúcich a 93 stagnujúcich knižníc:

- 1 regionálna knižnica s krajskou pôsobnosťou (Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave)
- 3 regionálne (Galantská knižnica v Galante, Záhorská knižnica v Senici a Žitnoostrovská knižnica v Dunajskej Strede)
- 13 mestských (Leopoldov, Piešťany, Hlohovec, Vrbové, Gabčíkovo, Šamorín, Veľký Meder, Sereď, Sládkovičovo, Skalica, Gbely, Šaštín-Stráže, Holíč)
- 9 obecných knižníc s profesionálnym zamestnancom
- 193 obecných knižníc s neprofesionálnym zamestnancom (z toho 100 fungujúcich a 93 stagnujúcich obecných knižníc s neprofesionálnym zamestnancom)
- 0 zrušených knižníc

Tabuľka č. 1: Sieť verejných knižníc v TTSK

Okres	Spolu	Fungujúce	Stagnujúce	Zrušené	Regionálna krajská knižnica	Regionálne knižnice	Mestské knižnice	Obecné profesionalizované knižnice	Obecné neprofesionalizované knižnice
Dunajská Streda	64	28	36	--	--	1	3	3	57
Galanta	25	20	5	--	--	1	2	2	20
Hlohovec	18	11	7	--	--	--	2	--	16
Piešťany	23	18	5	--	--	--	2	--	21
Senica	26	11	15	--	--	1	1	2	22
Skalica	21	10	11	--	--	--	3	0	18
Trnava	42	28	14	--	1	--	--	2	39
TTSK	219	126	93	0	1	3	13	9	193

Trendom ostatných rokov je preradovanie funkčných knižníc do stagnácie. V roku 2022 evidujeme 7 obecných neprofesionalizovaných knižníc preradených do stagnácie. V okrese Trnava sa preradili do stagnácie 3 knižnice a to Obecná knižnica v Dolnom Dubovom, Obecná knižnica v Radošovciach a Obecná knižnica v Trstíne. V okrese Galanta začali stagnovať knižnica v obciach Čierna Voda a Matúškovo. V okrese Senica sa preradila do stagnácie Obecná knižnica Moravský Svätý Ján a v okrese Skalica Obecná knižnica v Popudinských Močidl'anoch. Pretrvávajúci nárast stagnujúcich knižníc je výsledkom zníženého záujmu po pandemickom období a z dôvodu globálneho zvýšenia cien energií. Pozitívom však v roku 2022 bola obnova 3 obecných knižníc po dlhšej stagnácii. V okrese Dunajská Streda obnovila činnosť knižnica v obci Nový Život. V okrese Hlohovec obnovila činnosť Obecná knižnica v Merašiciach a v okrese Trnava obnovila činnosť po ročnej stagnácii knižnica v obci Borová.

2. KNIŽNIČNÝ FOND

Údaje o knižničnom fonde VK TTSK sú uvádzané len za fungujúce verejné knižnice.

Knižničný fond VK TTSK tvorilo spolu 1 542 816 knižničných jednotiek (ďalej kn. j.), čo je o 26 893 kn. j. menej ako v roku 2021. Zaznamenaný úbytok je odzrkadlením preradením funkčných knižníc do stagnácie. V porovnaní s rokom 2021 sme zaznamenali v roku 2022 nárast v počte stagnujúcich knižníc o 4 obecné knižnice. Navýšenie knižničného fondu vykázali okresy Dunajská Streda (+11 707), Hlohovec (+3 528) a Piešťany (+1 224). V okrese Dunajská Streda a Hlohovec došlo k obnove knižníc a do stagnácie sa nepreradila žiadna knižnica v týchto okresoch, čo sa pozitívne odzrkadlilo v náraste knižničných jednotiek. Najvýraznejší pokles knižničných jednotiek zaznamenal okres Galanta (-19 322 kn. j.) (Tabuľka č. 2)

VEREJNÉ KNIŽNICE TRNAVSKÉHO KRAJA V ROKU 2022

Tabuľka č. 2: Počet knižničných jednotiek podľa okresov v porovnaní s rokom 2021

Okres	2021	2022	Rozdiel
Dunajská Streda	331 722	343 429	11 707
Galanta	293 135	273 813	-19 322
Hlohovec	98 979	102 507	3 528
Piešťany	185 984	187 208	1 224
Senica	167 709	151 234	-16 475
Skalica	116 360	114 232	-2 128
Trnava	375 820	370 393	-5 427
Trnavský kraj	1 569 709	1 542 816	- 26 893

Z pohľadu jednotlivých sietí knižníc bol najvyšší pokles vykázaný opäť v sieti obecných neprofesionalizovaných knižníc (-15 516 kn. j.). Tento pokles je spôsobený preradením obecných knižníc do stagnácie, pretože fond stagnujúcej knižnice nezapočítavame do knižničných jednotiek verejných knižníc v kraji. Jediný nárast v roku 2022 vykázala sieť mestských knižníc TTSK (+3 437 kn. j.). Väčšina mestských knižníc v TTSK bola v roku 2021 a v roku 2022 úspešným žiadateľom akvizičného grantu z Fondu na podporu umenia, čo pozitívne ovplyvnilo nárast knižničných jednotiek v mestských knižniciach. (Tabuľka č. 3)

Tabuľka č. 3: Počet knižničných jednotiek podľa typu knižnice v porovnaní s rokom 2021

Typ knižnice	2021	2022	Rozdiel
Regionálna krajská knižnica	205 120	202 524	-2 596
Regionálne knižnice	267 794	260 098	-7 696
Mestské knižnice	409 059	412 496	3 437
Obecné PZ	87 295	82 773	-4 522
Obecné NZ	600 441	584 925	-15 516
Trnavský kraj	1 569 709	1 542 816	-26 893

Z celkového počtu kn. j. tvorí 408 583 kn. j. (-11 012) odborná literatúra pre dospelých, čo je 26,48% knižničného fondu. Dlhodobým trendom v zoskupení knižničného fondu je vyradovanie zastaranej odbornej literatúry, čo sa každoročne odzrkadľuje v radikálnych úbytkoch kn. j. Odborná literatúra pre deti predstavuje 79 284 kn. j. (-3 182), čo je 5,14 % a krásna literatúra pre deti a mládež predstavuje 347 450 kn. j. (-7 876), čo je 22,52 % z celkového počtu kn. j. Krásna literatúra pre dospelých je zastúpená 707 499 kn. j. (-4 823), čo je 45,86 %. Najviac je teda zastúpená literatúra pre dospelých, pričom prevažuje krásna literatúra. Počet kn. j. literatúry pre dospelých v roku 2022 predstavoval 72,34 % z celkového počtu kn. j. (Tabuľka č. 4)

Tabuľka č. 4: Obsahové zloženie knižničného fondu podľa okresov v porovnaní s rokom 2021

Okres	Odborná literatúra		Krásna literatúra pre dospelých		Odborná literatúra pre deti		Krásna literatúra pre deti	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022
D. Streda	91 534	93 539	158 416	165 314	22 057	22 522	59 715	62 054
Galanta	61 116	56 523	142 960	133 951	14 329	12 866	74 730	70 473
Hlohovec	26 867	27 232	41 375	42 813	4 539	4 766	26 198	27 696
Piešťany	45 076	45 234	86 582	87 010	9 632	9 809	44 694	45 155
Senica	40 649	34128	84 520	79703	6 460	5424	36 080	31979
Skalica	27 120	26976	54 083	53123	5 842	5785	29 315	28348
Trnava	127 233	124 951	144 386	145 585	19 607	18 112	84 594	81 745
TTSK	419 595	408 583	712 322	707 499	82 466	79 284	355 326	347 450

Tabuľka č. 5: Obrat fondu podľa okresov

Okres	Obrat	
	2021	2022
Dunajská Streda	0,28	0,39
Galanta	0,38	0,49
Hlohovec	0,63	0,75
Piešťany	0,44	0,77
Senica	0,94	0,91
Skalica	0,36	0,42
Trnava	0,48	0,73
TTSK	0,46	0,61

Tab. č. 6: Obrat fondu podľa sietí knižníc

Sieť knižníc	2021	2022
Regionálna krajská knižnica	0,72	1,12
Regionálne knižnice	1,01	1,14
Mestské knižnice	0,55	0,75
Obecné PZ	0,17	0,24
Obecné NZ	0,12	0,16
TTSK	0,46	0,61

Obrat knižničného fondu je jedným z dôležitých ukazovateľov rozsahu, rozmanitosti a kvality knižničného fondu. Správne vyskladaný fond zohľadňujúci potreby a záujmy používateľov danej knižnice je základným atribútom knižníc. Dôležitým faktorom je okrem pravidelného dopĺňovania knižničného fondu o nové tituly aj vyradovanie poškodených a neaktuálnych knižničných jednotiek, resp. titulov, o ktoré požívatelia nemajú dlhodobý záujem. Procesom revitalizácie fondu, a teda dopĺňania a vyradovania knižničných jednotiek vieme vytvoriť aktuálny a prítiažlivý fond knižnice a zvýšiť tak nielen jej návštevnosť, ale aj využívanie jej služieb.

V roku 2022 sa obrat knižničného fondu zvýšil takmer vo všetkých okresoch TTSK. Jediným okresom, kde sme zaznamenali malý pokles obratu knižničného fondu, je okres Senica (-0,03). Avšak aj napriek tomuto poklesu vykazuje okres Senica najvyšší obrat KF. Najvyšší nárast obratu sme zaznamenali v okrese Piešťany (+0,33) a v okrese Trnava (+0,25). Z hľadiska siete knižníc sme zaznamenali nárast obratu vo všetkých knižničných sieťach. Najväčší obrat KF bol v sieti regionálnych knižníc a v krajskej knižnici. Najnižší obrat už tradične vykázala sieť obecných neprofesionalizovaných knižníc. Priemerná hodnota obratu knižničného fondu verejných knižníc TTSK v roku 2022 bola 0,61 (+0,15). (Tabuľka č. 5 a Tabuľka č. 6)

Rok 2022 bol pre knižnice z pohľadu získavania nových knižničných jednotiek po náraste prírastkov v roku 2021 menej úspešným rokom. V porovnaní s predchádzajúcim rokom prírastky knižničného fondu poklesli a knižnice získali do svojich fondov 30 694 (-6 036 kn. j.). V roku 2021 poskytoval Fond na podporu umenia úspešným žiadateľom z radov knižníc v rámci ich podpory v pandemických časoch grant na nákup kníh bez povinnej spoluúčasti, čo pozitívne ovplyvnilo dopĺňanie fondov a nákup novej literatúry v knižniciach. V roku 2022 sa pandemická situácia na Slovensku zlepšila a preto Fond na podporu umenia opäť pri dotáciách na nákup kníh zaviedol povinné spolufinancovanie vo výške 10% zo žiadanej sumy. Prírastky kúpou poklesli v porovnaní s rokom 2021 o 5 547 (celkový počet prírastkov kúpou bol 21 522 kn. j.) (Tabuľka č. 7)

Tabuľka č. 7: Prírastok knižničného fondu podľa okresov v porovnaní s rokom 2021

Okres	Prírastok kúpou			Prírastok darom			Úbytky		
	2021	2022	Rozdiel	2021	2022	Rozdiel	2021	2022	Rozdiel
D. Streda	4891	4 258	-633	3243	2 268	-975	5056	3 785	-1271
Galanta	3615	2 256	-1359	1004	1 755	751	7564	12 431	4867
Hlohovec	2082	1 344	-738	1216	1 377	161	2076	1 469	-607
Piešťany	3570	2 767	-803	798	615	-183	7104	2 318	-4786
Senica	4195	3303	-892	880	228	-652	9514	5025	-4489
Skalica	1799	1088	-711	769	687	-82	996	910	-86
Trnava	6917	6 506	-411	1671	2 184	513	14494	8 583	-5911
TTSK	27069	21522	-5547	9581	9114	-467	46804	34521	-12283

Priemerná cena 1 knižničného dokumentu získaného kúpou v roku 2022 bola 11,16 €, čo je nárast o 17 centov na knižničnú jednotku.

Celkovo bol v roku 2022 vo VK TTSK zakúpený knižničný fond v hodnote 240 255 €, čo je o 95 505 € menej ako v roku 2021.

Jedným zo zdrojov finančných prostriedkov na nákup knižničného fondu boli aj dotácie z Fondu na podporu umenia, z ktorého v roku 2022 verejné knižnice TTSK získali spolu 196 891 €, čo je o 9 797 € viac ako v roku 2021.

VEREJNÉ KNIŽNICE TRNAVSKÉHO KRAJA V ROKU 2022

Tabuľka č. 8: Finančné prostriedky na nákup knižničného fondu (v €) podľa okresu

Okres	2020	2021	2022	Rozdiel	€ na nákup knižničného fondu na 1 obyvateľa
Dunajská Streda	38 950	60 630	39 951	-20 679	0,46
Galanta	35 753	39 513	25 449	-14 064	0,31
Hlohovec	4 899	20 810	14 263	-6 547	0,45
Piešťany	32 899	68 881	29 540	-39 341	0,53
Senica	38 590	46 539	39 876	-6 663	0,97
Skalica	9 108	19 458	11 677	-7 781	0,28
Trnava	57 854	79 929	79 499	-430	0,73
TTSK	218 053	335 760	240 255	-95 505	0,54

V roku 2022 použili verejné knižnice TTSK na nákup knižničných fondov spolu 240 255 €, čo je o 95 505 € menej ako v roku 2021. Pokles v tomto ukazovateli vykázali všetky okresy, pričom najvyšší vykázali knižnice v okrese Piešťany (-39 341), v okrese Dunajská Streda (-20 679) a v okrese Galanta (-14 064). Priemerná suma na nákup knižničného fondu na 1 obyvateľa v TTSK bola 54 centov. (Tabuľka č. 8)

Z pohľadu siete knižníc sme v porovnaní s rokom 2021 zaznamenali vo všetkých knižničných sieťach pokles finančných prostriedkov na nákup knižničného fondu. Radikálny pokles vykázala najmä sieť mestských knižníc (-61 908). Najnižší pokles financií na nákup KF sme zaznamenali v sieti obecných neprofesionalizovaných knižníc. (Tabuľka č. 9)

Tabuľka č. 9: Finančné prostriedky na nákup knižničného fondu v TTSK podľa typu knižnice

Sieť knižníc	2020	2021	2022	Rozdiel
Regionálna krajská knižnica	45 542	62 800	60 782	-2 018
Regionálne knižnice	61 723	90 289	60 618	-29 671
Mestské knižnice	69 927	129 870	67 962	-61 908
Obecné PZ	5 746	5 792	4 148	-1644
Obecné NZ	35 115	47 009	46 745	-264
TTSK	218 053	335 760	240 255	-95 505

Na 1 obyvateľa TTSK boli v roku 2022 zakúpené nové knihy v hodnote 0,54 € (-0,21 € oproti roku 2021).

Na 1 obyvateľa TTSK bolo v roku 2022 zakúpených 0,049 kn. j., čo je pokles o 0,012 kn.j.

Smernica Medzinárodnej federácie knižničných asociácií IFLA/UNESCO pritom odporúča nákup 0,2 - 0,25 kn. j. na 1 obyvateľa.

Celkový prírastok v roku 2022 (získaný kúpou, darmi, výmenou) prepočítaný na 1 obyvateľa TTSK bol 0,069 knižničných jednotiek (čo je pokles o 0,013 kn. j.).

Dôležitú sociálnu funkciu plnia verejné knižnice aj sprístupňovaním periodickej tlače. Počet titulov periodík v roku 2022 poklesol na 687 titulov (-13 titulov).

3. VÝPOŽIČKY A SLUŽBY

Verejné knižnice TTSK zrealizovali v roku 2022 spolu 946 065 (+216 478) výpožičiek knižničných dokumentov. Radikálny nárast počtu výpožičiek vykázali skoro všetky okresy. Jediný okres, ktorý vykázal pokles výpožičiek, bol okres Senica (-19 379). Najväčší nárast výpožičiek vykázal okres Trnava (+88 795 výpožičiek). Celkový nárast výpožičiek v TTSK odzrkadľoval postupné uvoľňovanie protipandemických opatrení a postupný návrat k poskytovaniu všetkých knižnično-informačných služieb. Niektoré knižnice však zasiahla pandémia natoľko, že sa rozhodli do konca roka zostať v stagnácii. Pozitívom však je, že v porovnaní s rokom 2021 bolo takýchto verejných knižníc už len 7, čo je o 35 knižníc menej. Najviac verejných knižníc, ktoré dočasne zatvorili v roku 2022 svoje brány do konca roka, sa nachádza v okrese Piešťany (3 knižnice). (Tabuľka č. 10)

Tabuľka č. 10: Výpožičky podľa okresu v roku 2022 v porovnaní s rokmi 2020 a 2021

Okres	2020	2021	2022	Rozdiel
Dunajská Streda	115 836	94 019	134 927	40 908
Galanta	141 324	111 877	135 350	23 473
Hlohovec	82 642	62 432	77 339	14 907
Piešťany	135 800	82 252	143 568	61 316
Senica	157 939	157 300	137 921	-19 379
Skalica	64 42197	41 839	48 297	6 458
Trnava	231 853	179 868	268 663	88 795
TTSK	907 591	729 587	946 065	216 478

Priemerný počet výpožičiek v roku 2022 na 1 obyvateľa TTSK bol 2,11 (+0,47) výpožičky, každý registrovaný používateľ v roku 2022 zrealizoval priemerne 29,26 (+4,26) výpožičiek.

Tabuľka č. 11: Výpožičky podľa typu knižnice v porovnaní s rokmi 2020 a 2021

Sieť knižníc	2020	2021	2022	Rozdiel
Regionálna krajská knižnica	198 913	146 826	227 281	80 455
Regionálne knižnice	305 849	269 260	297 648	28 388
Mestské knižnice	306 659	226 107	308 552	82 445
Obecné PZ	17 439	15 022	20 239	5 217
Obecné NZ	78 731	72 372	92 345	19 973
TTSK	907 591	729 591	946 065	216 478

Aj výpožičky podľa typu knižníc zaznamenali prudký nárast vo všetkých knižničných sieťach. Najvýraznejší sme zaznamenali v mestských knižniciach (+82 445) a v krajskej knižnici s regionálnou pôsobnosťou (+80 445). Treba však podotknúť, že v roku 2021 tieto dve knižničné siete zaznamenali najvýraznejší pokles (v prípade mestských knižníc cez 80 000 a v prípade krajskej knižnice cez 50 000 výpožičiek), takže sa v roku 2022 začali vracieť k hodnotám výpožičiek pred pandemiou. Najnižší nárast výpožičiek vykázala sieť profesionalizovaných knižníc (+ 5 217). (Tabuľka č. 11)

Absenčné výpožičky - v roku 2022 knižnice zrealizovali spolu 706 394 absenčných výpožičiek, čo je nárast o 194 403. Najväčší nárast absenčných výpožičiek bol zaznamenaný v okrese Trnava (+88 843). Jediný pokles absenčných výpožičiek zaznamenal okres Senica (-3 990). Počet **prezenčných výpožičiek** dosiahol hodnotu 239 671 výpožičiek (+22 075). Pokles vykázali 2 okresy, pričom najvýraznejší vykázal opäť okres Senica (-15 389). Najvýraznejší nárast prezenčných výpožičiek vykázali okresy Dunajská Streda (+ 15 145) a Piešťany (14 760). (Tabuľka č. 12)

Tabuľka č. 12: Porovnanie počtu absenčných a prezenčných výpožičiek s rokom 2021

Okres	Absenčné výpožičky		Rozdiel	Prezenčné výpožičky		Rozdiel
	2021	2022		2021	2022	
Dun. Streda	67 511	93 274	25 763	26 508	41653	15 145
Galanta	76 802	95 180	18 378	35 075	40170	5 095
Hlohovec	41 462	54 788	13 326	20 970	22551	1 581
Piešťany	54 632	101 188	46 556	27 620	42380	14 760
Senica	81 589	77 599	-3 990	75 711	60322	-15 389
Skalica	37 446	42 973	5 527	4 393	5324	931
Trnava	152 549	241 392	88 843	27 319	27271	-48
TTSK	511 991	706 394	194 403	217 596	239 671	22 075

Z celkového počtu výpožičiek bol v roku 2022 tradične najväčší záujem o výpožičky literatúry pre dospelých (441 637). Výpožičky krásnej literatúry pre dospelých predstavovali 46,68 % (-0,62 %), výpožičiek odbornej literatúry pre dospelých bolo 13,27 % (-4,31 %) z celkového počtu výpožičiek. Krásna literatúra pre deti tvorila 25,08 % (+4,66%) výpožičiek a odborná literatúra pre deti 4,55 (+0,24 %). Vo výpožičkách detskej literatúry teda vykázali knižnice TTSK nárast v porovnaní s predošlým rokom. Veľmi dôležitou súčasťou fondu verejných knižníc sú aj naďalej periodiká. Počet výpožičiek periodík z celkového počtu výpožičiek dosiahol hodnotu 10,41 % (-0,01 %) z celkového počtu výpožičiek. (Tabuľka č. 13)

Tabuľka č. 13: Prehľad výpožičiek v okresoch podľa jednotlivých skupín

Okres	Odborná literatúra pre dospelých	Krásna literatúra pre dospelých	Odborná literatúra pre deti	Krásna literatúra pre deti	Periodiká	Spolu
Dunajská Streda	17 836	67 672	6283	34864	8 272	134 927
Galanta	10 584	63 712	6950	39083	15 021	135 350
Hlohovec	9 767	39 028	4319	21029	3 196	77 339
Piešťany	10 613	73 829	5818	49692	3 616	143 568
Senica	19 627	64 757	3334	18728	31 475	137 921
Skalica	5 033	30 502	1331	9173	2 258	48 297
Trnava	52 103	102 137	15039	64725	34 659	268 663
TTSK	125 563	441 637	43 074	237 294	98 497	946 065

Regionálne knižnice poskytli používateľom spolu 30 544 (+7 566) bibliografických a faktografických informácií a na požiadanie vypracovali 249 (-56) rešerší.

4. POUŽÍVATELIA

V roku 2022 narástol počet registrovaných používateľov vo verejných knižniciach v Trnavskom kraji o 3 147 používateľov knižníc. V danom roku sa zaregistrovalo celkovo 32 331 používateľov. Nárast bol zaznamenaný takmer vo všetkých okresoch, pričom najväčší nárast vykázali verejné knižnice v okrese Trnava (+1 717) a v okrese Dunajská Streda (+834). Aj aktívni používatelia do 15 rokov vykázali v porovnaní s rokom 2021 nárast. Pribúdanie detských čitateľov zaevidovali knižnice vo všetkých okresoch TTSK. Celkovo sa registrovalo 12 451 používateľov, čo je o 2 281 viac ako v predchádzajúcom roku. V kategórii používateľov do 15 rokov vykázali najvyšší nárast opäť okresy Trnava (+672) a Dunajská Streda (+418). (Tabuľka č. 14)

Tabuľka č. 14: Používatelia podľa okresov v porovnaní s rokom 2021

Okres	Aktívni používatelia			z toho do 15 rokov		
	2021	2022	Rozdiel	2021	2022	Rozdiel
Dunajská Streda	3 560	4 394	834	1 131	1 549	418
Galanta	3 581	3 777	196	1 543	1 826	283
Hlohovec	1 535	1 756	221	617	830	213
Piešťany	6 258	6 175	-83	2 295	2 609	314
Senica	3 357	3 470	113	926	1 215	289
Skalica	1 632	1 781	149	784	876	92
Trnava	9 261	10 978	1 717	2 874	3 546	672
TTSK	29 184	32 331	3 147	10 170	12 451	2 281

Verejné knižnice TTSK v roku 2022 zaregistrovali 32 331 (+3 147) používateľov, čo je

7,23 % (+0,68 %) z celkového počtu obyvateľov TTSK v sídlach fungujúcich VK TTSK.

Nárast počtu aktívnych používateľov bol v roku 2022 zaznamenaný aj vo všetkých sieťach verejných knižníc TTSK. Najvýraznejší nárast vykázala krajská knižnica v Trnave (+1 470). Prispela k tomu marketingová stratégia, keď Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave zaviedla od 14. februára 2022 jeden deň v mesiaci vždy registráciu zdarma ako dar používateľom k 95. výročiu. Každý mesiac bola 14. deň v mesiaci registrácia bezplatne pre všetky kategórie používateľov, čo sa odzrkadlilo na ich náraste najmä z radov dospelých a seniorov. Najnižší nárast vykázali obecné profesionalizované knižnice (+237). (Tabuľka č. 15)

Tabuľka č. 15: Používatelia podľa typu knižnice v porovnaní s rokom 2021

Sieť knižníc	Aktívni používatelia			z toho do 15 rokov		
	2021	2022	Rozdiel	2021	2022	Rozdiel
Regionálna krajská	7 739	9 209	1 470	2 303	2 796	493
Regionálna	6 554	7 158	604	2 297	2 782	485
Mestská	10 170	10 597	427	3 839	4 640	801
Obecná PZ	572	809	237	177	415	238
Obecná NZ	4 149	4 558	409	1 554	1 818	264
TTSK	29 184	32 331	3 147	10 170	12 451	2 281

S cieľom využiť služby knižnice a zúčastniť sa podujatí navštívilo VK TTSK v roku 2022 spolu 450 934 fyzických návštevníkov (+62 237). V danom ukazovateli vykázal najväčší pokles okres Galanta (-61 958). Tento pokles je však spôsobený pôvodne nejednotnou metodikou vykazovania návštevníkov. Počas pandemického obdobia sa totiž mohli vykazovať účastníci online podujatí a besied do celkového počtu návštevníkov. Neskôr dostali knižnice usmernenie, že za návštevníkov online podujatia môžu knižnice počítat výlučne tých, ktorí sa zúčastnili podujatia (alebo si ho pozreli) v deň premiéry. Najväčší počet návštevníkov vykázali okresy Trnava (+45 816) a Piešťany (+41 151).

V štandardoch činností knižníc z roku 2020 sa prihliada aj na počet virtuálnych návštevníkov knižníc. Medzi virtuálnych návštevníkov sa radia návštevníci online podujatí, návštevníci webového sídla knižnice ako i návštevníci sociálnych sietí knižníc. V roku 2022 bol počet virtuálnych návštevníkov verejných knižníc v Trnavskom kraji 593 239 (+57 638). Najvyšší počet zaznamenal okres Trnava (303 595) a okres Galanta (129 574). (Tabuľka č. 16)

S prihliadnutím na typ knižníc vidíme, že najvyššiu návštevnosť zaznamenala sieť mestských knižníc (200 651) a krajská knižnica (112 310). Jediný pokles návštevníkov v roku 2022 vykázala sieť regionálnych knižníc (-50 962). Virtuálnych návštevníkov najviac vykázala Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave ako krajská knižnica (303 595) a regionálne knižnice (259 193). (Tabuľka č. 17)

Tabuľka č. 16: Návštevníci knižnice podľa okresov v porovnaní s rokom 2021

Okres	Návštevníci spolu			Virtuálni návštevníci
	2021	2022	rozdiel	2022
Dun. Streda	43 177	68 402	25 225	44 621
Galanta	102 424	40 466	-61 958	129 574
Hlohovec	12 517	18 547	6 030	13 850
Piešťany	107 442	148 593	41 151	1 649
Senica	37 809	36 699	-1 110	96 000
Skalica	10 159	17 242	7 083	3 950
Trnava	75 169	120 985	45 816	303 595
TTSK	388 697	450 934	62 237	593 239

Tabuľka č. 17: Návštevníci podľa typu knižnice v porovnaní s rokom 2021

Sieť knižníc	Návštevníci spolu			Virtuálni návštevníci
	2021	2022	rozdiel	2022
Region. krajská	68 877	112 310	43 433	303 594
Regionálna	159 983	109 021	-50 962	259 193
Mestská	138 223	200 651	62 428	30 364
Obecná PZ	5 548	7 738	2 190	0
Obecná NZ	16 066	21 214	5 148	88
TTSK	388 697	450 934	62 237	593 239

V roku 2022 každý obyvateľ TTSK navštívil knižnicu v priemere 1-krát (+0,13). Aktívny používateľ navštívil v priebehu roka 2022 knižnicu v priemere 13,95-krát (+0,63).

5. ĎALŠIE ČINNOSTI

5.1 VZDELÁVACIE A KULTÚRNO-SPOLOČENSKÉ PODUJATIA

VK TTSK zrealizovali spolu 3 511 (+1 757) vzdelávacích a kultúrno-spoločenských podujatí pre verejnosť, z toho bolo 665 hodín informačnej výchovy (+468).

Najviac podujatí v roku 2022 bolo zorganizovaných už tradične v okresoch Trnava 1 009 (+579) a Piešťany 994 (+284). Najnižší nárast podujatí pre verejnosť v porovnaní s rokom 2021 zaznamenal okres Skalica (+91). (Tabuľka č. 18)

Tabuľka č. 18: Prehľad kultúrno-výchovných podujatí podľa okresov v porovnaní s rokom 2021

Okres	Podujatia pre verejnosť			z toho informačná výchova		
	2021	2022	Rozdiel	2021	2022	Rozdiel
Dunajská Streda	203	542	339	28	75	47
Galanta	108	284	176	28	95	67
Hlohovec	97	220	123	23	89	66
Piešťany	710	994	284	23	63	40
Senica	173	338	165	30	91	61
Skalica	33	124	91	3	54	51
Trnava	430	1009	579	62	198	136
TTSK	1 754	3 511	1 757	197	665	468

Po odznení pandémie, počas ktorej knižnice preniesli mnoho zo svojich podujatí najmä do virtuálneho prostredia, začali knižnice opäť organizovať podujatia v prevažnej väčšine prezenčnou formou. V roku 2022 navyše potrebovalo mnoho knižníc domíňať grant z Fondu na podporu umenia, ktorý umožňoval preniesť časť finančných prostriedkov na podujatia z roku 2021 do nasledujúceho roku.

Ak sa zameriame na vzdelávacie a kultúrno-spoločenské podujatia s prihliadnutím na siete knižníc, zistíme, že najviac podujatí sa zorganizovalo v krajskej knižnici (924) a následne v sieti mestských knižníc a to 1 486. V tejto sieti sme zaznamenali aj najvyšší nárast podujatí (+595). Početne najviac hodín informačnej prípravy (ďalej len HIP) sa zorganizovalo opäť v sieti mestských knižníc 243 (+179) a najmenej v sieti obecných profesionalizovaných knižníc (36). (Tabuľka č.19)

Tabuľka č. 19: Kultúrno-výchovné podujatia podľa typu knižnice v porovnaní s rokom 2021

Sieť knižníc	Podujatia pre verejnosť			z toho informačná výchova		
	2021	2022	Rozdiel	2021	2022	Rozdiel
Regionálna krajská	408	924	516	51	169	118
Regionálna	296	773	477	28	124	96
Mestská	891	1 486	595	64	243	179
Obecná PZ	21	72	51	12	36	24
Obecná NZ	138	256	118	42	93	51
TTSK	1754	3 511	1 757	197	655	468

Za posledné roky verejné knižnice rozšírili svoje služby o množstvo podujatí, ktoré v rámci svojich marketingových aktivít organizujú počas celého roka. Podujatia sú organizované nielen pre používateľov verejných knižníc, ale aj pre širokú verejnosť. Knižnice tým propagujú svoju činnosť, potrebu čítania a prezentácie knižníc alebo informačných inštitúcií. Knižnice si uvedomujú potrebu zvyšovania čitateľskej gramotnosti, preto veľkú časť svojich podujatí organizujú pre detských čitateľov. Evidujú nevyhnutnú potrebu motivovať deti pri čítaní a akcentujú významný vplyv čítania na detskú gramotnosť. Špeciálne pre deti organizujú najčastejšie informačné hodiny, besedy, dramatizované čítanie, exkurzie, workshopy a množstvo iných aktivít.

Potešujúce je, že do celoslovenských podujatí a kampaní sa stále vo väčšej miere zapájajú aj menšie obecné knižnice. Medzi najväčšie a najznámejšie podujatia tohto typu patrí napr. Týždeň slovenských knižníc (ďalej TSK) a medzi deťmi najobľúbenejšia Noc s Andersenom. Keďže v roku 2022 pretrvávala nepriaznivá situácia, zorganizovala Slovenská asociácia knižníc opäť slávnostné otvorenie TSK v online priestore. Témou TSK boli EKO knižnice. Pre verejné knižnice v Trnavskom samosprávnom kraji pripravila slávnostné otvorenie Knižnica Juraja Fándlyho v spolupráci s Krajskou pobočkou Spolku slovenských knihovníkov a knižníc v Trnave. Uskutočnilo sa 28. februára a okrem hudobného hosťa Jany Andevskej si mohli účastníci vypočuť besedu so spisovateľkou Veronikou Šikulovou, ktorú moderoval Dado Nagy. Týždeň slovenských knižníc bol v Trnavskom kraji ovplyvnený nielen neustále sa meniacou pandemickou situáciou, ale aj jarnými prázdninami, ktoré v Trnavskom kraji prebiehali v rovnakom termíne ako Týždeň slovenských knižníc. No i napriek tejto komplikácii navštívilo knižnice v Trnavskom kraji počas TSK celkovo 8 584 návštevníkov. Tradičné podujatie Noc s Andersenom sa po dvoch pandemických rokoch, kedy prebiehalo toto podujatie v značne obmedzenom prevedení, uskutočnilo 1. apríla 2022 už v prezenčnej forme. Na Slovensku deti prespávali v knižniciach (alebo zostávali v knižniciach do neskorých nočných hodín), školách alebo na iných miestach a zapojené inštitúcie pre nich pripravili dobrodružnú noc plnú čítania. Do medzinárodného podujatia Noc s Andersenom (17. ročník na Slovensku) sa v roku 2022 zapojilo v rámci Trnavského samosprávneho kraja 10 knižníc, pričom 5 z nich bolo verejných a 5 školských knižníc.

5.2 METODICKÁ ČINNOSŤ

Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave pôsobí v územnom obvode TTSK ako krajská knižnica a plní aj funkciu mestskej a regionálnej knižnice. Koordinuje a metodicky usmerňuje 3 regionálne knižnice v TTSK, v rámci svojich regionálnych funkcií poskytuje metodickú pomoc a poradenské služby 4 mestským knižniciam a 78 obecným knižniciam a knižniciam iných typov v okresoch Hlohovec, Piešťany a Trnava. Žitnoostrovská knižnica v Dunajskej Strede vykonáva metodickú činnosť v okrese Dunajská Streda pre 64 verejných knižníc, Galantská knižnica v Galante v okrese Galanta pre 25 verejných knižníc, Záhorská knižnica v Senici pre 47 knižníc okresov Senica a Skalica.

Metodické pracoviská regionálnych knižníc v roku 2022 zrealizovali spolu 81 (+25) metodicko-inštruktážnych návštev (ďalej MIN) v obecných a mestských knižniciach. Metodické úseky regionálnych knižníc uskutočnili spolu 449 (-107) konzultácií a poradenských činností, ktoré boli zamerané hlavne na odborné činnosti obecných knižníc a vypracovanie žiadostí o dotáciu z Fondu na podporu umenia. Najviac konzultácií a poradenských činností uskutočnila Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave (215) a Galantská knižnica v Galante (126).

5.3 EDIČNÁ ČINNOSŤ

Knižnice v TTSK každoročne pripravujú rôzne regionálne bibliografie, výberové bibliografické letáky k pripravovaným podujatiam, metodické materiály na pomoc pracovníkom obecných knižníc a propagačné materiály o svojej činnosti. Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave v roku 2022 vydala pre malých čitateľov a čitateľky dve čísla *Čarušky* a pre

knihovnícku verejnosc' pripravila opat' *Knižničného spravodajcu*. Okrem toho vydala 5 diel regionálnym autorom. Galantská knižnica pripravila pre deti časopis *Pod lupou*. Regionálne knižnice vydávajú pre obecné a mestské knižnice vo svojej metodickkej pôsobnosti dva razy do roka časopisy *Knihovnícky obzor* (Galantská knižnica) a *Metodické listy* (Záhorská knižnica a Žitnoostrovská knižnica). Edičná činnosť jednotlivých regionálnych knižníc je uverejnená vo vyhodnotení činnosti týchto knižníc. Celkovo bolo v regionálnych knižniciach vydaných 28 rôznych výtlačkov (-2).

6. INFORMAČNÉ TECHNOLOGIE

VK TTSK mali v roku 2022 k dispozícii spolu 105 (-12) počítačov s pripojením na internet. Knižnice evidujú u používateľov pokles záujmu o počítače s pripojením už dlhodobo. Tento trend je odrazom preradovania knižníc do stagnácie. V boji s poklesom záujmu používateľov o internet v knižniciach nepomohla ani úprava metodiky v štandardoch, vďaka ktorým mohli knižnice ponúknuť používateľom ako alternatívu k počítaču tablet s pripojením na internet. Informačné technológie však budú mať vo verejných knižniciach vždy svoje opodstatnenie. Využiť wifi pripojenie majú používatelia možnosť v 58 (+8) VK TTSK. Najviac verejných knižníc v TTSK, ktoré poskytujú svojim používateľom wifi pripojenie, sa nachádza v okrese Dunajská Streda (+14). Informácie o svojich službách na webe zriaďovateľa sprístupňuje spolu 96 (+10) verejných knižníc a vlastnou webovou stránkou disponuje 18 (+5) VK TTSK. Online katalógom disponuje 21 knižníc (+3).

7. ZAMESTNANCI A HOSPODÁRENIE

Vo VK TTSK pracovalo v roku 2022 spolu 123 (-7) zamestnancov (prepočítane) vykonávajúcich knihovnícke činnosti a 79,13 (+35,11) osôb (prepočítane), s ktorými bola uzavretá dohoda o práci vykonávanej mimo pracovného pomeru.

Údaje o hospodárení knižníc neposkytli všetky verejné knižnice TTSK. V rámci týchto údajov je možné do istej miery za korektné považovať len údaje o výške finančných prostriedkov použitých na nákup knižničných fondov, údaje o poplatkoch za knižničné činnosti a iné výnosy, dary a granty, ktoré pracovníci knižníc môžu uvádzať z vlastných evidencií.

V roku 2022 použili verejné knižnice TTSK na nákup knižničných fondov spolu 240 255 €, čo je o 95 505 € menej ako v roku 2021. Pokles v tomto ukazovateli vykázali všetky okresy, pričom najväčší pokles zaevidoval okres Piešťany (- 39 341 €). Pokles finančných prostriedkov na nákup knižničného fondu v porovnaní s rokom 2021 vykázali aj všetky typy verejných knižníc. Najväčší však zaznamenala sieť mestských knižníc (-61 908 €). (*Tabuľka č. 8 a Tabuľka č. 9*)

Z celkovej sumy na nákup knižničného fondu získalo 20 verejných knižníc TTSK 69 400 € formou dotácie z Fondu na podporu umenia.*

* Rozhodnutie riaditeľa FPU č.11/2022 o pridelených finančných prostriedkoch, výzvač.8/2022

Z celkového počtu 126 fungujúcich knižníc nemalo k dispozícii žiadne finančné prostriedky na nákup knižničného fondu 30 knižníc (23,81 % z počtu fungujúcich knižníc), čo je o 3,11 % knižníc z počtu fungujúcich knižníc menej ako v roku 2021. Najviac finančných prostriedkov na nákup knižničných fondov mali v roku 2022 k dispozícii regionálna krajská knižnica, mestské knižnice a regionálne knižnice. Suma použitá na nákup knižničných fondov v mestských knižniciach TTSK sa pohybovala od 517 € až do 19 833 €, pričom suma nižšia ako 2 000 € bola pridelená štyrom mestským knižniciam.

V sieti obecných profesionalizovaných knižníc bola na nákup knižničných fondov použitá suma 4 148 € (-1 644 €). Najhoršia situácia v doplňovaní fondov verejných knižníc TTSK naďalej pretrváva v sieti neprofesionalizovaných knižníc. 30 knižníc v rámci tejto siete, čo je 30% fungujúcich neprofesionalizovaných knižníc, nemalo k dispozícii žiadne finančné prostriedky na nákup knižničných fondov. 35 knižníc použilo na nákup kníh sumu do 399 €, 14 knižníc sumu v rozpätí 400 € až 650 € a 21 knižníc malo k dispozícii sumu vyššiu ako 650 €.

V rámci poplatkov za knižničné činnosti získali VK TTSK v sledovanom období 76 600 € (+10 479 €). Nárast získaných finančných prostriedkov v porovnaní s predošlým rokom je spôsobený uvoľnením protipandemických opatrení a opätovným otvorením knižníc pre všetkých čitateľov a čitateľky. Tento údaj uviedlo z celkového počtu fungujúcich knižníc 52 knižníc (-19). Treba však zdôrazniť, že väčšina obecných knižníc od svojich používateľov nevyberá žiadne poplatky, alebo vyberá len symbolickú sumu. V sieti obecných neprofesionalizovaných knižníc získali obecné knižnice za knižničné činnosti sumu 2 268 € (+493 €).

Príjmy dosiahli celkovú hodnotu 3 937 915 € (+252 250 €). Na tomto mieste treba skonštatovať, že získavanie údajov o hospodárení obecných knižníc, ktorých zriaďovateľom je obec, bolo aj v minulosti problematické. Vo väčšine knižníc údaje nezahŕňajú náklady na prevádzku knižníc, mzdu alebo odmenu pre knihovníka, prípadne iné účtovné položky.

8. ŠTANDARDY VEREJNÝCH KNIŽNÍC

V septembri 2020 nadobudlo platnosť usmernenie MK SR na určenie štandardov pre verejné knižnice. Tieto nové štandardy definujú aj nové merné ukazovatele. Pribudli napríklad hodnoty pre vzdelávanie knihovníkov, veľkosť knižnice v metroch štvorcových či poskytovanie online katalógu. Priemerná suma na nákup kníh na obyvateľa daného mesta alebo obce sa zafinovala na 1 € na obyvateľa v prípade mestskej, regionálnej či krajskej knižnice a 0,80 € na obyvateľa pre obecné knižnice.

S prihliadnutím na tieto štandardy môžeme zo štatistiky za rok 2022 okrem už spomínaných štatistických zhrnutí na predošlých stranách vyhodnotiť nasledovné:

- Priestory pre používateľov vo fungujúcich verejných knižniciach TTSK zaberajú 17 480 m² (+787).
- Prieskum spokojnosti pripravilo pre svojich používateľov 9 verejných knižníc TTSK (+4).
- Online katalógom disponuje 21 knižníc (3), čo je len 16,67% (+2,82%)

z fungujúcich knižníc v TTSK.

- Verejné knižnice v Trnavskom kraji disponujú 1 522 študijnými miestami pre používateľov knižníc (+18).
- Priemerný počet výpožičných hodín vo verejných knižniciach v Trnavskom kraji je 10 hodín.
- Priemerný počet dní, kedy boli verejné knižnice v Trnavskom kraji otvorené pre svojich používateľov je 82,5 dňa (+15).

ZÁVER

Verejné knižnice TTSK a ich chod ovplyvnila pandémia COVID 19 tak ako aj ostatné inštitúcie (a nielen kultúrneho charakteru) veľmi výrazne. Rok 2022 bol však odrazovým mostíkom k návratu k normálnemu fungovaniu knižníc. V danom roku nielenže vláda SR v protipandemických opatreniach zaradila verejné knižnice medzi kritickú infraštruktúru, čím zdôraznila ich význam pre spoločnosť, ale používatelia sa začali postupne vracat' do knižníc. Najdôležitejšie ukazovatele, ktorými sú počet registrovaných používateľov a počet výpožičiek začali opäť radikálne stúpať. Evidentný nárast sme zaevidovali aj v počte návštevníkov knižníc, ktorý bol ovplyvnený aj enormným nárastom počtu podujatí, ktoré knižnice pre verejnosť pripravili. Knižnice sa snažili rozšíriť ponuku svojich služieb a zaradili do svojej ponuky knižničného fondu aj výpožičky detských e-knÍh prostredníctvom portálu KUBO. Dopad pandémie a finančnej krízy sa však negatívne prejavil na nákupe knižničných jednotiek vo verejných knižniciach, čo následne negatívne ovplyvnilo počet prírastkov vo fonde knižníc. Porovnávať merné ukazovatele verejných knižníc TTSK bolo za posledné tri „pandemické“ roky veľmi špecifické a preto veríme, že v nasledujúcich rokoch už svet nebude ovplyvňovať pandémia priamo a knižnice sa budú môcť naplno venovať svojmu poslaniu a poskytovaniu knižnično-informačných služieb svojim používateľom.

Názov: Verejné knižnice Trnavského samosprávneho kraja v roku 2022
Zodpovedný redaktor: Pavol Tomašovič
Spracovala: Mária Danková
Vydala: Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave
Zriaďovateľ: Trnavský samosprávny kraj
Rok vydania: 2022
Rozsah: 16 s.
ISBN: 978-80-88695-87-5